

Το μαρτύριο των μοναχών της Καντάρας

Γιώργος Λινάρας

Επιμέλεια: Ιάκωβος Ζωρζής

Στα 1228, δυο εξαιρετικής ευσεβείας μοναχοί, που ονομάζονταν Ιωάννης και Κώνων, ανέβαιναν στα βουνά του Μαχαιρά με σκοπό να ζήσουν εκεί την ασκητική τους ζωή. Είχαν ξεκινήσει από το Άγιον Όρος για τούτον τον σκοπό. Δεν έμειναν όμως πολύ καιρό στο μοναστήρι του Μαχαιρά, γιατί αυτοί ήσαν συνηθισμένοι σε πολύ αυστηρότερη ασκητική ζωή, από εκείνη που βρήκαν στο μοναστήρι αυτό τότε. Έτσι, αναγκάστηκαν να ζητήσουν αλλού καταφύγιο, με την ελπίδα πως θάβρισκαν την αυστηρότητα που ήθελαν. Εφυγαν λοιπόν από το μοναστήρι του Μαχαιρά και προχώρησαν στο μοναστήρι του Χρυσοστόμου κάτω από το φρούριο του Βουφαβέντου. Όπως και στο μοναστήρι του Μαχαιρά, έτσι κι εδώ οι μοναχοί οι ντόπιοι υποδέχτηκαν με μεγάλη χαρά κι ευχαρίστηση τους δυο ξένους και τους οδήγησαν στο μοναστήρι τους. Είχαν ακούσει πολλά επαινετικά για την αγιότητα και ευσέβεια των μοναχών αυτών και τους υποδέχτηκαν αναλόγως. Όμως οι δυο μοναχοί δεν έμειναν ικανοποιημένοι από τον τρόπο που ζούσαν και εκεί οι μοναχοί. Εγκατέλειψαν λοιπόν και τούτο το μοναστήρι και τρά-

βηξαν στο μοναστήρι της Καντάρας, πιστεύοντας πως εκεί θάβρισκαν την αυστηρή ασκητική ζωή που ήθελαν. Τους δυο μοναχούς ακολούθησαν ως την Καντάρα άλλοι, δυο μοναχοί από το μοναστήρι του Μαχαιρά, ειλικρινά θαυμαστές των.

Η φήμη τους

Στο μοναστήρι της Καντάρας οι μοναχοί αυτοί βρήκαν ακριβώς εκείνο που ήθελαν. Κατάφεραν ώστε να ζούνε εκεί όπως ακριβώς ένοιωθαν αυτοί την ασκητική ζωή. Δεν πέρασε πολύς καιρός κι η φήμη τους άρχισε να απλώνεται στην περιοχή κατ' αρχάς, κι αργότερα σε όλην την Κύπρο. Παντού μιλούσαν για την αγιότητα των μοναχών αυτών και την αυστηρότατη ζωή τους, τις ατέλειωτες νηστείες τους και τις ολονύκτιες προσευχές τους. Αποτέλεσμα της φήμης αυτής ήταν να προσελκύσουν πολλούς μοναχούς από άλλα μοναστήρια και να έχουν συχνές επισκέψεις ευσεβών χριστιανών από όλην την Κύπρον.

Η τόσο καλή φήμη τους έφτασε και στ' αυτιά των φραγκοπαπάδων, κι ένας απ' αυτούς που έκανε τον ιεροκήρυκα και ονομαζόταν Αντρέας,

παράλαβε ένα σύντροφο από τη Λευκωσία, και πήγε στην Καντάρα, με την πρόφαση πως ήθελε να βεβαιωθεί κατά πόσο είναι αληθινή η φήμη των μοναχών αυτών για την αγιότητα και την πρωτότυπη ασκητική ζωή τους. Στην πραγματικότητα, όμως ήθελε να παγιδέψει τους μοναχούς εκείνους και να τους παρασύρει στην παραδοχή της Παπικής διδασκαλίας για να κτυπήσει τη φήμη τους, είτε με την παραδοχή της δικής του διδασκαλίας, είτε με την τιμωρία τους αν απέρριταν την πρότασή του. Γι' αυτό μόλις έφτασε εκεί με μεγάλη δόση υποκρισίας άρχισε να κουβεντιάζει με τους μοναχούς και να εκφράζει τον θαυμασμό του για τις αρετές τους και την ασκητική τους ζωή. Από κουβέντα σε κουβέντα κι από θέμα σε θέμα έφτασαν στο ψητό, που ήταν και ο πραγματικός σκοπός της επίσκεψής τους. Με την ερώτηση ποιά ιδέα έχουν για τα άζυμα που μεταχειρίζονται οι Φράγκοι για τη θεία κοινωνία, βρήκαν τον στόχο που ήθελαν. Οι ορθόδοξοι μοναχοί απάντησαν καθαρά και ξάστερα πως η διδασκαλία αυτή της Παπικής εκκλησίας είναι αιρετική, επειδή δε στηρίζεται στη διδασκαλία του Ευαγγελίου. Ο Χριστός, είπαν οι μοναχοί, όταν κάθησε στον Μυστικόν Δείπνον, δε μοίρασε άζυμα στους μαθητές του

αλλά άρτον, τον οποίον έκοψε ο ίδιος. Επειδή δε ο Φραγκοκαλόγερος επέμενε υποστηρίζοντας τη διδασκαλία των αζύμων, οι μοναχοί του έκαναν την εξής πρόταση: Να εκλέξει ένα αντιπρόσωπον εκείνος και ένα οι μοναχοί. Να πάρει στο χέρι του αντιπρόσωπος της Παπικής εκκλησίας ένα τεμάχιο αζύμου άρτου, κι ο αντιπρόσωπος των ορθοδόξων ένα τεμάχιον ζυμωμένου άρτου, αγιασμένων και των δυο με τη σχετικήν τελετή, και να μπουν σε πυρωμένον κλίβανο. Οποιος από τους δυο βγει αβλαβής, σημαίνει πως αντιπροσωπεύει τη σωστή άποψη.

Ο κυρ Αντρέας έγινε έξω φρενών με την πρόταση αυτή των μοναχών και τους δήλωσε πως βρίζουν την Παπικήν εκκλησία και είναι υπόχρεοι να παρουσιαστούν μπροστά στον Φράγκον Αρχιεπίσκοπο να δικαστούν για την ασέβειά τους. Με τέτοιον τρόπο τέλειωσε η συνάντηση εκείνη.

Η δίκη

Ο Φράγκος εκείνος ιεροκήρυκας, προτού εγκαταλείψει το μοναστήρι, όρισε στους μοναχούς την ημέρα που πρέπει να παρουσιαστούν μπροστά στον Φράγκον Αρχιεπίσκοπο για να δικαστούν.

Την νύχτα της παραμονής της ημέρας που θα ξεκινούσαν εκείνοι για τη

δίκη τους, την πέρασαν ολόκληρη μέσα στο εκκλησάκι του μοναστηριού με θερμές προσευχές και γονυκλισίες. Στο τέλος κοινώνησαν όλοι των αχράντων μυστηρίων, γιατί ήσαν βέβαιοι περί του μαρτυρίου των, αφού ήξεραν πως αυτοί θα επέμεναν στην ορθόδοξη διδασκαλία, κι ο Φράγκος Αρχιεπίσκοπος στην δική του, και θα τους επέβαλλε όποια τιμωρία ήθελε, και αυτόν ακόμα τον θάνατό, που ήταν τότε συνηθισμένη τιμωρία σε τέτοιες περιστάσεις.

Αφού οι μοναχοί ετοιμάστηκαν κατ' αυτόν τον τρόπο, δέκα τρεις από αυτούς ξεκίνησαν πεζοί για τη Λευκωσία. Η υποδοχή που έγινε στους μοναχούς αυτούς ήταν εξαιρετική. Η φήμη για την αγιότητά τους ήταν μεγάλη και ξαπλωμένη σε όλη την Κύπρο. Πλήθη ευσεβών χριστιανών κατέκλυσαν το μοναστήρι που κατέλυσαν για να δουν τους αγίους εκείνους ανθρώπους να πάρουν την ευλογία τους.

Η είδηση της αφίξεώς των έφτασε και στον άσπονδό τους φίλο, τον Αντρέα, ο οποίος αμέσως επεσκέφθη τον Φράγκον Αρχιεπίσκοπο Ευστόργιον και του ανακοίνωσε τον ερχομό τους. Ο Φράγκος Αρχιεπίσκοπος πρόσταξε να παρουσιαστούν αμέσως μπροστά του. Οι μοναχοί με αρχηγούς τον Ιωάννην και τον Κώνωνα

ξεκίνησαν για την φράγκικη Αρχιεπισκοπή. Στο δρόμο έψαλλαν τον περίφημο ψαλμό του Δαβίδ, που λέγει:

“Μακάριοι οι άμωμοι εν οδώ

οι πορευόμενοι εν νόμω Κυρίου”.

Όταν παρουσιάστηκαν μπροστά στον φράγκο Αρχιεπίσκοπο και τους ρώτησε αν είναι αληθινά όσα είπαν στον ιεροκήρυκα Αντρέαν για τα άζυμα, επανέλαβαν τα επιχειρήματά τους. Ο Αρχιεπίσκοπος έβγαλε την απόφασή του. Ήσαν και οι 13 αιρετικοί και πρόσταξε να κλειστούν στη φυλακή, με την κούφια ελπίδα πως οι ταλαιπωρίες και τα βάσανα της φυλακής θα τους σωφρόνιζαν και θα συμφωνούσαν με τις απόψεις των Παπικών. Η δίκη τελείωσε και οι 13 μοναχοί οδηγούνται από δεσμοφύλακες στη φυλακή τους. Στον δρόμο οι δεσμοφύλακες κακομεταχειρίστηκαν τους μοναχούς. Τους κτυπούσαν, τους έσπρωχναν απότομα, τους τραβούσαν τα γένεια και τους αποκαλούσαν κύνες και πατερίνους (=ψευτοπατέρες).

Ο μαρτυρικός θάνατος

Ένα ολόκερο χρόνο οι 13 μοναχοί της Καντάρας κλειστοί στη φυλακή. Αφού συμπληρώθηκε ο χρόνος, ο Ευστόργιος τους κάλεσε στην Αρχιεπισκοπή και τους ρώτησε αν εξακολουθούν να πιστεύουν πως η Παπική

διδασκαλία των αζύμων είναι αιρετική. Απάντησαν όλοι ναι, χωρίς κανένα δισταγμό με τη δήλωση:

“Οι των αζύμων μεταλαμβόντες, της απώλειας εισί μέτοχοι!”

Εξοργισμένος ο Αρχιεπίσκοπος διατάζει να ξανακλειστούνε στη φυλακή. Από καιρού εις καιρόν βολιδοσκοπούσε με απεσταλμένους του αν άλλαξαν φρόνημα, έστω και μερικοί μοναχοί, έστω και ένας, για να μη ρεζιλευτεί ο Αρχιεπίσκοπος, μα κάθε φορά που δοκίμαζε έπαιρνε αρνητική απάντηση. Έγινε απόπειρα να αποσυρθεί με την Παπική άποψη ένας μοναχός από τον Μαχαιρά, που νόμιζαν πως κλονίστηκε κάπως, μα οι αποπειραθέντες απέτυχαν πανηγυρικώς. Η φυλάκιση συνεχίστηκε για τρία ολόκληρα χρόνια. Στο τέλος ο Φράγκος Αρχιεπίσκοπος απελπίστηκε. Η αποτυχία να αλλάξουν φρόνημα και ιδέες οι Κανταριώτες μοναχοί, ήταν ολοφάνερη. Ο Αρχιεπίσκοπος δε θέλει ν' αναλάβη την ευθύνη της περαιτέρω τιμωρίας των, που ήταν η θανάτωσή των ως αιρετικών. Αναθέτει στον περιβόητον Αντρέαν τον χειρισμό τους και αυτός αναχωρεί στο εξωτερικό για άλλες υποθέσεις. Στο μεταξύ, ο ένας από τους 13, που ονομαζόταν Θεοδώρητος, πέθανε στη φυλακή από τις κακουχίες και την κακοπέραση. Ο θάνατός του όμως

δεν συγκίνησε κανένα Παπικό, κι ο περιβόητος Αντρέας πρόσταξε να δέσουν με σκοινιά το λείψανο του και να το σύρουν στον κεντρικό δρόμο της Λευκωσίας, κι ύστερα να το ρίξουν στη φωτιά να καεί. Έτσι θα τρομοκρατούσε, όπως νόμιζε, όχι μόνον τους ορθόδοξους κατοίκους που θα έβλεπαν τις σκηνές αυτές, αλλά και τους υπόλοιπους μοναχούς στη φυλακή. Όμως, απέτυχε και τούτο το κόλπο και στο τέλος αναγκάστηκε ο Αντρέας να καλέσει στην Αρχιεπισκοπή, που βρισκόταν στη βόρεια πλευρά της Αγίας Σοφίας, τους 12 μοναχούς και τον βασιλιά Ερρίκο, και μπροστά στον βασιλιά να τους ρωτήσει αν επιμένουν ακόμα στην αρχική τους γνώμη. Οι μοναχοί, ασάλευτοι σαν βράχοι, με φρόνημα αλύγιστο και ακμαιότερο από πριν, απέρριψαν χωρίς συζήτηση την πρόταση να απαρνηθούν την ορθόδοξη γνώμη τους, και να λευτερωθούν. Δε δέχτηκαν με κανένα τρόπο τον εκβιασμό που ζήτησαν να τους επιβάλουν μπροστά στον βασιλιά, ο οποίος δήλωσε στον Αντρέα πως είναι λεύτερος να επιβάλη στους μοναχούς την τιμωρία που τους αρμόζει. Η απόφαση για το είδος της τιμωρίας υπήρχε. Την είχε δώσει προ καιρού ο Πάπας στον φράγκον Αρχιεπίσκοπο. “Οι Αιρετικοί πρέπει να τιμωρούνται

εις τον δια πυράς θάνατον”.

Και ο περιβόητος ιεροκήρυκας προχωρεί στην εκτέλεση της Παπικής απόφασης. Παραδίνει τους μοναχούς σε ειδικούς βασανιστές-υπήρχαν και τότε τέτοιοι-και ιδιαίτέρως τους συνιστά να βασανίσουν όσο μπορούν πιο πολύ τους αγίους εκείνους ανθρώπους, ίσως απαρνηθούν μερικοί τουλάχιστον την ορθόδοξη διδασκαλία τους. Οι βασανιστές αποφάσισαν και τους επέβαλαν ένα φρικτό βάσανο, το εξής: Τους έδεσαν ένα ένα από τα πόδια με σκοινιά, και τα σκοινιά τάδεσαν σε άλογα, τα οποία ίππευσαν στην κοίτη του Πιδιά ποταμού-ο ποταμός τότε περνούσε από την πόρτα της Πάφου κι έβγαινε στην πόρτα της Αμμοχώστου και ήταν ασκέπαστος. Η ίππευση έπρεπε να συνεχιστεί ώσπου να αφαιρεθούν από τα σώματα των μοναχών τα κρέατα και να φανούν τα κόκκαλα. Έτσι μπορούσαν μερικοί να λυγίσουν από τους πόνους και ν' αλλαξοπιστήσουν. Οι μοναχοί όμως παρέμειναν αλύγιστοι και μετά τα βάσανα στην κοίτη του ποταμού, οδηγήθηκαν στην πυρά, στην οποία ρίχτηκαν και οι 12. Οι φλόγες περιζώνουν τα άγια κορμιά τους και πέφτουν ο ένας κατόπι του άλλου, παραδίνοντας στον Πλάστη την άγια ψυχή τους. Ο αρχηγός τους, όμως ο περίφημος Ιωάννης

στέκει όρθιος ανάμεσα στις φλόγες και προσεύχεται. Η στάση του εξοργίζει παριστάμενον φράγκον ευγενή, ο οποίος με μανία αρπάζει χοντρό θύλο, το εκσφενδονίζει κατά του αγίου ανθρώπου και τον σωριάζει κάτω νεκρό. Οι φλόγες τελειώνουν και τα κόκκαλα των μαρτύρων μένουν άκαυτα. Αυτό εξοργίζει τους Παπικούς. Είναι θαύμα, που αποδεικνύει την αγιότητά τους, και πρέπει να εξουδετερωθεί. Δεν μπορούν να μείνουν εκεί τα άκαυτα οστά των αγίων.

Θα τα παραλάβουν οι ορθόδοξοι και θα τιμήσουν εκείνους σαν αγίους και θα καταφρονήσουν τους Παπικούς. Πρέπει να εξαφανιστούν. Και μαζεύουν οι Φραγκοκαλόγεροι και φραγκοπαπάδες κόκκαλα διαφόρων ζώων και τα σμίγουν με τα κόκκαλα των μαρτύρων. Νέοι σωροί ξύλων και νέα φωτιά με καινούργιες φλόγες περιζώνουν των μαρτύρων εκείνων τα οστά, ώσπου να γίνουν όλα στάκτη και να εξαφανιστεί κάθε ίχνος των. Όμως, παρέμεινε το όνομα των στην ιστορία σαν όνομα μαρτύρων της αλύγιστης πίστης των και το όνομα των βασανιστών τους στιγματισμένο για τη βάρβαρη κι απάνθρωπη συμπεριφορά τους.